

Phát huy truyền thống tốt đẹp và tích cực, chủ động khai thác tiềm năng, thế mạnh con người Lạng Sơn để phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững

Nguyễn Hữu Trí^(*)

Tóm tắt: Bài viết xác định những nội dung cốt lõi và phân tích những tiềm năng, thế mạnh của con người Lạng Sơn, nhằm phát huy hiệu quả truyền thống tốt đẹp gắn với tích cực, chủ động khai thác tiềm năng, thế mạnh con người nơi đây, góp phần phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Lạng Sơn nhanh, bền vững trong điều kiện mới.

Từ khóa: Truyền thống yêu nước, Lịch sử, Văn hóa, Tiềm năng, Thế mạnh, Phát triển Kinh tế - xã hội, Lạng Sơn, Đông Bắc

Abstract: The article provides a comprehensive analysis on the potentials and strengths of the people in Lang Son province; from there, identifying core contents to effectively promote good tradition along with proactively exploiting the potentials and strengths of the local population, contributing to rapid and sustainable socio-economic development of Lang Son province.

Keywords: Patriotic Tradition, History, Culture, Potentials, Strengths, Socio-economic Development, Lang Son, North East

Ngày nhận bài: 24/2/2024; Ngày duyệt đăng: 15/5/2024

1. Mở đầu

Lạng Sơn là tỉnh miền núi, nằm ở cửa ngõ biên giới phía Đông Bắc của Tổ quốc, có vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên đặc thù, giàu truyền thống lịch sử, văn hóa, cách mạng với nhiều dân tộc anh em cùng sinh sống. Trải qua quá trình hình thành và phát triển, Lạng Sơn được xác định là tỉnh có vị trí chiến lược quan trọng trong phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh. Cộng đồng các dân tộc tỉnh Lạng Sơn luôn đoàn kết, gắn bó, mạnh mẽ, kiên cường trong đấu tranh chống giặc ngoại xâm cũng như cần cù, sáng tạo trong lao động sản

xuất để bảo vệ và xây dựng quê hương, góp phần quan trọng vào sự nghiệp đổi mới và phát triển đất nước. Những truyền thống tốt đẹp này đã thấm thấu, tạo nên tiềm năng, thế mạnh của con người Lạng Sơn. Trong quá trình hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng hiện nay, yêu cầu cấp thiết đặt ra là cần phải gắn kết hài hòa, hợp lý giữa giá trị truyền thống với tiềm năng, thế mạnh con người Việt Nam nói chung và con người xứ Lạng nói riêng để phát triển kinh tế - xã hội nhanh và bền vững.

2. Nhận diện truyền thống tốt đẹp và tiềm năng, thế mạnh của con người Lạng Sơn

Thứ nhất, người Lạng Sơn có truyền thống yêu nước, bất khuất, kiên cường trong đấu tranh bảo vệ nền độc lập của

^(*) NCS. Học viện Báo chí và Tuyên truyền;
Email: Trihqls@gmail.com

đất nước ở các giai đoạn lịch sử khác nhau. Trong lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam, trên vùng đất cửa ngõ phen dậu, địa đầu của Tổ quốc, các thế hệ những người con xứ Lạng đã không ngừng đứng lên, kẻ vai, sát cánh cùng quân và dân cả nước đánh bại những cuộc xâm lăng của các thế lực phương Bắc, bảo vệ vững chắc chủ quyền quốc gia, giữ yên bờ cõi nước Việt (Xem: Vương Hòa, 2021).

Từ chi bộ Đảng đầu tiên được thành lập năm 1933, trải qua các thời kỳ lịch sử, Đảng bộ, chính quyền tỉnh Lạng Sơn đã không ngừng lớn mạnh, lãnh đạo nhân dân các dân tộc trong tỉnh phát huy truyền thống cách mạng, dũng cảm, đoàn kết, kiên cường, bất khuất, có nhiều đóng góp to lớn cho sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc, tiêu biểu là cuộc khởi nghĩa Bắc Sơn năm 1940, chiến dịch đường số 4, chiến thắng Biên giới Thu - Đông năm 1950, chiến thắng lịch sử mùa Xuân năm 1975. Trong công cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược, Đảng bộ, quân và dân các dân tộc tỉnh Lạng Sơn phát huy cao độ chủ nghĩa anh hùng cách mạng, “vừa chiến đấu, vừa sản xuất” với khẩu hiệu “tất cả cho tiền tuyến”, huy động tối đa nhân lực, vật lực, sức người, sức của, góp phần vào thành công chung của dân tộc. Tỉnh Lạng Sơn vừa là hậu phương, vừa là chiến trường đánh trả và hứng chịu sự tàn phá nặng nề của quân đội Pháp, Mỹ, là “cảng nôi” tiếp nhận viện trợ của các nước xã hội chủ nghĩa anh em chi viện cho cuộc đấu tranh chính nghĩa của nhân dân Việt Nam. Những chiến sĩ cộng sản kiên trung, bất khuất của quê hương Lạng Sơn như Hoàng Văn Thụ, Lương Văn Tri, cùng hàng nghìn đồng bào, chiến sĩ của tỉnh đã anh dũng hi sinh trên con đường đấu tranh cách mạng giành độc lập, tự do cho Tổ

quốc (Ban Tuyên giáo tỉnh ủy Lạng Sơn, 2023). Đặc biệt, trong cuộc chiến đấu bảo vệ biên giới phía Bắc năm 1979, tỉnh Lạng Sơn đã anh dũng, kiên cường trên tuyến đầu, giữ vững biên cương của Tổ quốc (Nguyễn Quốc Đoàn, 2023b). Có thể thấy, truyền thống yêu nước, chống giặc ngoại xâm của nhân dân các dân tộc tỉnh Lạng Sơn đã nuôi dưỡng sức mạnh, tạo nên khí phách kiên cường, bất khuất của các thế hệ người dân xứ Lạng. Nơi đây ghi dấu nhiều sự kiện trọng đại gắn với những chiến công hiển hách của các thế hệ cha anh trong lịch sử chống giặc ngoại xâm của dân tộc.

Thứ hai, người Lạng Sơn có đức tính cần cù, chịu khó, nhân nghĩa và luôn nêu cao tinh thần đoàn kết, tinh cố kết cộng đồng, tình yêu quê hương, tương trợ lẫn nhau trong cuộc sống. Những đức tính tốt đẹp này đã tạo cho con người Lạng Sơn khả năng chịu đựng và sáng tạo để thích ứng với điều kiện tự nhiên tương đối khắc nghiệt cũng như điều tiết các hoạt động kinh tế - xã hội theo hướng nhân văn, xây dựng đời sống chính trị ổn định, tạo điều kiện thuận lợi cho sự phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Lạng Sơn.

Tính nhân nghĩa, tinh đoàn kết, tương trợ lẫn nhau của con người xứ Lạng được thể hiện rõ trong thiết chế bản làng. Ở tỉnh Lạng Sơn, làng bản được dựng lập rất sớm, hầu hết đều có bề dày truyền thống lịch sử. Các gia đình trong làng bản có mối quan hệ hữu cơ không tách rời, họ sống chân tình, chất phác, luôn giúp đỡ nhau trong cuộc sống cũng như trong công việc. Bên cạnh đó, tổ chức cộng đồng theo các bản làng, thôn bản và các xã là nền tảng của tình yêu bản làng, tình cảm gắn bó với quê hương, đồng bào của người dân Lạng Sơn. Mối liên kết được thể hiện trong cuộc sống hàng ngày, trong làm ăn, bảo vệ quê hương làng xóm, thông qua các hình thức hoạt động

văn hóa tinh thần được chế định thành những gia phong tục lệ, khoản ước của gia đình dòng họ, phong tục tập quán truyền thống của làng bản... Những giá trị văn hóa tinh thần truyền thống của con người và làng, bản xứ Lạng được kế thừa và phát huy đã trở thành nội lực mạnh mẽ, chống lại có hiệu quả sự tấn công của các thế lực thù địch trên lĩnh vực tư tưởng văn hóa, ngăn chặn các tệ nạn xã hội, xây dựng môi trường văn hóa trong sạch, lành mạnh (Lý Hải An, 2013). Tinh thần cố kết cộng đồng đó đã trở thành động lực và sức mạnh tinh thần quan trọng tạo nên lịch sử chống giặc ngoại xâm hào hùng của con người Lạng Sơn, cho đến nay vẫn tác động mạnh mẽ đến tư duy, ứng xử của con người nơi đây, đặc biệt nhiều tập tục, lễ hội truyền thống còn được lưu giữ.

Thứ ba, người Lạng Sơn luôn nuôi dưỡng các giá trị văn hóa, lễ hội truyền thống, văn hóa lịch sử, văn hóa tâm linh. Văn hóa Lạng Sơn được hình thành và phát triển đa dạng gắn với nền văn hóa Mai Pha và nền văn hóa Bắc Sơn rực rỡ, với hệ thống di chỉ khảo cổ (Thảm Khuyên, Thảm Hai, Kéo Lèng, Phai Vệ...); các di tích lịch sử, văn hóa, danh lam thắng cảnh nổi tiếng (Ải Chi Lăng, Ải Nam Quan, Đoàn Thành, Bắc Sơn, Bó Củng, Lũng Vài, khu di tích Nhị Tam Thanh - Núi Tô Thị - Thành Nhà Mạc, núi Mẫu Sơn...); các lễ hội truyền thống vừa gắn liền với tín ngưỡng văn hóa bản địa, vừa thể hiện nét giao lưu văn hóa tộc người (lồng tồng, cầu mùa, Kỳ Cùng - Tả Phủ, Ná Nhèm, Bắc Lệ...); các loại hình nghệ thuật dân gian truyền thống (then, sli, lượn, xống cọ, múa sư tử...); các loại hình tôn giáo, tín ngưỡng, phong tục tập quán và các loại hình văn hóa phi vật thể tiêu biểu khác (Nguyễn Văn Đoàn, 2024). Đây được coi là nguồn lực lớn trong phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Lạng

Sơn, đặc biệt là nếu biết đánh thức tiềm năng “con người” để phát triển du lịch địa phương. Với nhiều dân tộc anh em cùng sinh sống đan xen (như Nùng, Tày, Kinh, Dao, Hoa, Hmông, Sán Chay,...), trải qua hàng nghìn năm lịch sử, qua nhiều thế hệ, đồng bào các dân tộc Lạng Sơn đã cùng vun đắp nên nhiều giá trị văn hóa tốt đẹp thông qua quá trình giáo dục giá trị truyền thống, giáo dục truyền nghề... Theo thống kê, tỉnh Lạng Sơn có gần 400 di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh đặc sắc; trên 365 lễ hội dân gian với tính chất, quy mô lớn, nhỏ được tổ chức hằng năm (Theo: Nguyễn Phú Trọng, 2023). Từ chiếc nôi văn hóa dân tộc ấy, lễ hội Lạng Sơn luôn được nhìn nhận như một thành tố quan trọng với những nét riêng và độc đáo như Lễ hội Tả phủ - Kỳ Củng, Lễ hội Chùa Tam Thanh - Tam Giáo, Lễ hội Chùa Tiên,...

Thứ tư, người Lạng Sơn sáng tạo và lưu giữ nhiều giá trị văn hóa truyền thống ẩm thực đặc sắc. Văn hóa ẩm thực Lạng Sơn rất đặc biệt, chứa đầy phong vị độc đáo, tinh túy và đậm bản sắc quê hương, điển hình như: các loại xôi màu, xôi trám, bánh chưng, bánh dày, bánh ngải, bánh tro (*péng dít, péng đấng*), bánh trôi, bánh dậm, bánh bông (*khẩu sli*), bánh cười (*péng khua*); măng đắng luộc, rau ngót rừng, canh măng, rau bò khai, măng nhồi (*máy nhùng*),...; canh nầm (*bjóc đin, bjóc pjào*), các món ăn chế biến từ cá (cá nướng, cá sấy), từ thịt (vịt quay, lợn quay, khâu nhục, chân giò nhồi, gà tần...); rượu gạo, rượu ngô (*lầu sliêu*); rượu nếp ủ trong hũ (*lầu van*), rượu Mẫu Sơn.... “Lạng Sơn là vùng đất nổi tiếng với nhiều món ăn mang đậm hương vị đặc sắc của con người vùng núi Đông Bắc đã làm nên thương hiệu cho ẩm thực xứ Lạng. Tất cả những thế mạnh, tiềm năng đó cần được khai thác, phát huy, với tinh thần lấy người dân làm trung tâm để từ đó giải

quyết tốt các vấn đề xã hội, không ngừng nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân” (Nguyễn Phú Trọng, 2023). Đối với cộng đồng các dân tộc xứ Lạng, văn hóa ẩm thực còn thể hiện ở cả tín ngưỡng cũng như những nét văn hóa đặc sắc, tiêu biểu của mỗi dân tộc. Các món ăn truyền thống dân tộc đã trở thành nét đặc trưng riêng biệt của người dân xứ Lạng. Những giá trị văn hóa ẩm thực đặc sắc, mang đậm bản sắc truyền thống riêng của tỉnh Lạng Sơn luôn được phát huy mạnh mẽ trong bối cảnh mới, tạo giá trị sản phẩm, thương hiệu phục vụ trực tiếp cho phát triển kinh tế trên địa bàn tỉnh.

Thứ năm, người Lạng Sơn mang đậm bản sắc văn hóa vùng biên, thuận lợi cho hội nhập quốc tế, giao lưu văn hóa và giao thương biên mậu. Lạng Sơn là vùng đất cổ gắn với những danh lam thắng cảnh, di tích lịch sử nổi tiếng cùng các đình, đền, chùa, nơi ghi dấu ấn của các bậc tiền nhân đã có công gìn giữ biên cương. Từ rất sớm trong lịch sử, tỉnh Lạng Sơn đã là nơi giao thoa, hội nhập của nhiều dòng văn hóa, có những giao dịch, phố chợ buôn bán đông vui, tấp nập. Đây cũng chính là cơ sở tạo nên sự phong phú, đa dạng của kết cấu dân cư, dân tộc và tạo thành bản sắc văn hóa của tỉnh này. Với vị trí trọng yếu là cửa ngõ vùng biên ải, là con đường giao lưu chính trị - kinh tế - văn hóa - xã hội giữa các triều đại phong kiến Việt Nam với các triều đại phong kiến Trung Quốc, nên từ xa xưa, tỉnh Lạng Sơn đã mang dấu ấn một “đô thị” với việc phát triển song song: “đô” là hệ thống thành quách vừa mang ý nghĩa phòng thủ quân sự, vừa mang tính chất bảo vệ dân sinh, “thị” là hình thức buôn bán, giao lưu kinh tế của nhân dân các dân tộc Lạng Sơn với nét đặc trưng thể hiện qua phố chợ Kỳ Lừa đã được hình thành từ rất lâu đời (UBND tỉnh Lạng Sơn, Hội Di sản

văn hóa. 2023). Trước đây, hàng hóa được lưu chuyển qua địa bàn Thị xã, từ đó đưa ra trao đổi, xuất nhập khẩu qua biên giới với số lượng lớn, phong phú và đa dạng về chủng loại. Là tỉnh có đường biên giới với Trung Quốc và mang đậm văn hóa vùng biên, Lạng Sơn có tiềm năng, lợi thế rất lớn để phát triển kinh tế - xã hội nói chung và kinh tế biên mậu nói riêng. Cùng với hệ thống đường sắt, đường bộ thuận tiện, Lạng Sơn đã và đang là cầu nối, cửa ngõ quan trọng không chỉ của Việt Nam mà cả các nước ASEAN với thị trường Trung Quốc trong Khu vực mậu dịch tự do Trung Quốc - ASEAN, mà còn đóng góp tích cực trong quá trình tham gia hội nhập khu vực (Theo: Lan Phương, 2023).

3. Phát huy truyền thống tốt đẹp tích cực, chủ động khai thác tiềm năng, thế mạnh con người Lạng Sơn để phát triển kinh tế - xã hội

Phát huy truyền thống tốt đẹp tích cực, chủ động khai thác tiềm năng, thế mạnh con người trong phát triển kinh tế - xã hội ở tỉnh Lạng Sơn hiện nay được hiểu là *hoạt động sáng tạo, chủ động của các chủ thể nhằm đưa những giá trị, đặc trưng truyền thống tốt đẹp của con người xứ Lạng tham gia tích cực, hiệu quả vào thực tiễn đời sống kinh tế - xã hội và đóng vai trò như một nguồn lực nội sinh, góp phần tạo động lực cho sự phát triển của tỉnh Lạng Sơn nói riêng và của đất nước nói chung.* Quá trình đó bao gồm cả hoạt động gìn giữ, lan tỏa, kích hoạt, khai thác và nâng tầm những giá trị tích cực, tốt đẹp của con người và đấu tranh loại bỏ những yếu tố không còn phù hợp để thực hiện được sứ mệnh là một nguồn lực nội sinh cho sự phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững (Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lạng Sơn, 2023). Chính việc khai thác các giá trị truyền thống, kết hợp với “đánh thức” tiềm năng,

thế mạnh con người Lạng Sơn trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội đang tạo ra *lợi ích kép* là vừa phát triển kinh tế, ổn định đời sống của người dân, vừa gìn giữ bản sắc văn hóa của cộng đồng các dân tộc nơi đây. Theo đó, cần chú trọng thực hiện một số nội dung cốt lõi sau:

Một là, phát huy truyền thống yêu nước, bất khuất, kiên cường của con người Lạng Sơn, nhất là phẩm chất tự lực, tự cường để tạo động lực phát triển kinh tế trong bối cảnh mới.

Trong bối cảnh hiện nay, yêu nước không chỉ là tinh thần sẵn sàng xả thân để bảo vệ đất nước chống lại các thế lực từ bên ngoài, kiên quyết đấu tranh chống lại các hành động bạo lực xâm phạm biên cương, Tổ quốc, mà yêu nước còn là tinh thần chăm chỉ học tập, trau dồi kiến thức để dựng xây, phát triển đất nước; phát triển kinh tế vững mạnh để nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân, tạo tiềm lực quốc phòng để bảo vệ đất nước trước các nguy cơ về an ninh truyền thống và phi truyền thống. Đây cũng là yêu cầu cấp thiết đặt ra đối với việc phát huy truyền thống yêu nước, bất khuất, kiên cường của con người Lạng Sơn trong phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh. Hơn nữa, yêu nước còn là nghĩa vụ, trách nhiệm giữ gìn bản sắc văn hóa, truyền thống tốt đẹp của dân tộc Việt Nam, kết hợp với kế thừa những tinh hoa văn hóa nhân loại để làm giàu thêm tinh thần, chí khí, sức mạnh con người Việt Nam; giữ vững và phát triển truyền thống văn hóa tốt đẹp, giá trị truyền thống con người Việt Nam trước sự tiếp biến của các nền văn hóa khác trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng. Đó cũng chính là nguồn lực và động lực để góp phần tạo ra được những con người, thế hệ người Việt Nam nói chung và con người Lạng Sơn nói riêng vững vàng trước các thách

thức toàn cầu, tạo dựng thế và lực của đất nước và của tỉnh Lạng Sơn một cách vững chắc, đáp ứng yêu cầu phát triển trong tình hình mới.

Hai là, phát huy đức tính cần cù, chịu khó, nhân nghĩa, tinh thần đoàn kết, tinh cố kết cộng đồng, tình yêu quê hương, tương trợ lẫn nhau trong phát triển kinh tế, thực hiện tốt an sinh xã hội, phát triển nguồn nhân lực có chất lượng, phục vụ đắc lực, hiệu quả cho công cuộc phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững của tỉnh.

Con người Lạng Sơn vừa là chủ thể kế thừa truyền thống tốt đẹp, vừa là người sáng tạo ra các giá trị văn hóa và cũng là nguồn lực quan trọng nhất trong tiến trình xây dựng và phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh. Do vậy, trong bối cảnh hiện nay, trước yêu cầu của quá trình đẩy mạnh công nghiệp hóa - hiện đại hóa, hội nhập và phát triển, cần phải khơi dậy những giá trị truyền thống, thế mạnh tiềm tàng trong con người Lạng Sơn để xây dựng và phát triển nguồn nhân lực có chất lượng. Đặc biệt, trong điều kiện dân số và phần lớn các hộ nghèo chủ yếu là người dân tộc thiểu số thì việc khơi dậy những phẩm chất tốt đẹp của con người Lạng Sơn trong lao động sản xuất, trở thành vấn đề quan trọng hàng đầu để phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp trong phát triển kinh tế - xã hội.

Để có thể phát huy được các giá trị truyền thống và khai thác tốt tiềm năng, thế mạnh của con người xứ Lạng trong thực tiễn đời sống kinh tế - xã hội, cần tìm tòi những cách thức khác nhau để biến những giá trị, phẩm chất truyền thống tốt đẹp ấy trở thành nội lực vươn lên của mỗi người dân Lạng Sơn trong việc thay đổi sinh kế, thoát nghèo, làm giàu chính đáng; đưa những giá trị truyền thống thấm sâu vào từng gia đình, vào mỗi con người, làm

tỏa sáng, khơi dậy những đức tính tốt đẹp của con người để đạt được mục tiêu tăng trưởng và phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững. Bên cạnh đó, chú trọng phát huy nhân tố cộng đồng tích cực, điển hình là tính tương trợ, tình cảm gắn bó, sẵn sàng giúp đỡ lẫn nhau trong cuộc sống để thực hiện tốt an sinh xã hội, giải quyết những vấn đề xã hội, phát triển kinh tế, xóa đói giảm nghèo, nâng cao khả năng tiếp cận giáo dục, y tế... cho từng người dân, để “không ai bị bỏ lại phía sau” trong quá trình phát triển của tỉnh Lạng Sơn (Phạm Đức Huân, 2023). Chẳng hạn, thông qua các mô hình hợp tác xã kiểu mới, hỗ trợ nhau cùng làm giàu và tương trợ nhau trong đời sống thường nhật vừa tối ưu hóa lợi ích kinh tế, đồng thời tạo ra môi trường xã hội lành mạnh; củng cố và tăng cường hơn nữa sự tôn trọng lẫn nhau, tính bình đẳng, dân chủ, công bằng, sự cởi mở, trách nhiệm trong hợp tác cùng nhau phát triển kinh tế, đi đôi với giải quyết tốt các vấn đề xã hội trên địa bàn tỉnh, góp phần thực hiện tốt chủ trương của Đảng về phát triển kinh tế gắn với thực hiện tiến bộ, công bằng xã hội ngay trong từng bước phát triển.

Ba là, phát huy vai trò trực tiếp tạo ra giá trị kinh tế của truyền thống văn hóa lịch sử, tâm linh, lễ hội, ẩm thực đặc sắc, phong phú của các dân tộc, con người Lạng Sơn, phục vụ công cuộc phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững của tỉnh.

Đây chính là nội dung phát huy sức mạnh kinh tế của giá trị, truyền thống văn hóa tốt đẹp gắn với sức mạnh con người. Với tiềm năng, thế mạnh vốn có và truyền thống văn hóa phong phú, giàu bản sắc, người dân Lạng Sơn có thể phát huy những giá trị truyền thống tốt đẹp như một nguồn lực vật chất phục vụ phát triển kinh tế gắn với giải quyết các vấn đề xã hội khác. Thực hiện nội dung này đòi hỏi phải khai thác các

sản phẩm văn hóa truyền thống của tỉnh một cách bài bản, có tầm nhìn chiến lược nhằm hướng tới thay đổi sinh kế của người dân theo hướng thúc đẩy thị trường hàng hóa, dịch vụ để phát triển kinh tế và kích cầu, kéo sự phát triển của các mặt khác trong đời sống xã hội. Theo đó, “tiếp tục quan tâm, đầu tư cho văn hóa tương ứng với mức tăng trưởng kinh tế” (Nguyễn Quốc Đoàn, 2023a: 78), làm cho văn hóa nói chung và giá trị truyền thống, thế mạnh con người Lạng Sơn nói riêng phải thực sự trở thành những mũi nhọn chiến lược, đột phá trong phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Lạng Sơn trong giai đoạn phát triển mới.

Mỗi cộng đồng các dân tộc ở Lạng Sơn đều có những hoạt động sáng tạo truyền thống đặc trưng, mang đậm bản sắc văn hóa của riêng mình, từ đó hình thành nên hệ thống các sản phẩm truyền thống văn hóa phong phú, đa dạng, đặc sắc. Để những sản phẩm này lan tỏa cả giá trị tinh thần và góp phần tăng trưởng kinh tế, cần chú trọng khơi dậy năng lực sáng tạo và cả tư duy thị trường hiện đại trong quá trình sản xuất, phân phối; có như vậy, sản phẩm mang bản sắc văn hóa và con người Lạng Sơn mới chuyển hóa từ tiềm năng, nguồn lực trở thành sức mạnh và động lực thúc đẩy phát triển kinh tế. Các sản phẩm mang thương hiệu truyền thống của mỗi vùng, mỗi dân tộc chính là “nguồn tài nguyên”, nếu được phát huy hiệu quả thì đều có thể tạo ra giá trị kinh tế, góp phần giải quyết các vấn đề xã hội khác ngay tại các địa phương như tạo việc làm, sinh kế bền vững, giảm tỷ lệ thất nghiệp, nghèo đói..., mang lại nguồn thu nhập và trở thành động lực nâng cao đời sống của người dân trong tỉnh.

Bốn là, phát huy mạnh mẽ giá trị văn hóa truyền thống, tiềm năng, thế mạnh con người vùng biên, tạo thuận lợi cho tiến trình hội nhập quốc tế sâu rộng, giao

lưu văn hóa và đặc biệt là để thúc đẩy giao thương, phát triển kinh tế biên mậu của tỉnh.

Tỉnh Lạng Sơn có đường biên giới tiếp giáp với Trung Quốc, nhiều cửa khẩu quốc tế, cửa khẩu song phương, cửa khẩu phụ và các lối mở biên giới tạo điều kiện thuận lợi, tiềm năng lớn cho phát triển kinh tế, giao lưu văn hóa, hội nhập và thúc đẩy kinh tế biên mậu của tỉnh với các nước, nhất là giao thương với Trung Quốc. Để có thể khai thác hiệu quả tiềm năng, thế mạnh này phục vụ cho công cuộc phát triển kinh tế - xã hội nhanh và bền vững, thì không thể thiếu nhân tố con người, trong đó việc phát huy giá trị văn hóa truyền thống, khai thác tiềm năng, thế mạnh, mặt tích cực của con người vùng biên tại tỉnh Lạng Sơn có vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng. Bên cạnh đó, cần tập trung khai thác, phát huy tiềm năng, thế mạnh biên giới, cửa khẩu với Trung Quốc để phát triển kinh tế cửa khẩu, phát triển giao thông liên vùng, liên quốc tế tạo điều kiện để phát triển kinh tế - xã hội, cụ thể là: tập trung phát triển kinh tế cửa khẩu, thương mại, dịch vụ trở thành ngành kinh tế động lực thúc đẩy tăng trưởng và phát triển kinh tế chung toàn tỉnh; chủ động nghiên cứu, nắm bắt thông tin về chính sách biên mậu, thị trường Trung Quốc để kịp thời có các giải pháp phù hợp; thực hiện tốt Hiệp định về biên giới của chính phủ hai nước, tạo điều kiện cho nhân dân biên giới qua lại thăm thân, giao lưu trao đổi hàng hóa, phát triển kinh tế; phát triển các ngành dịch vụ gắn với kinh tế cửa khẩu, trọng tâm là dịch vụ thương mại, logistics, chế biến hàng xuất khẩu, dịch vụ tài chính, ngân hàng, tư vấn...; đẩy mạnh cải cách hành chính, môi trường đầu tư nhằm huy động mọi nguồn lực cho phát triển kinh tế cửa khẩu. Phát huy tối đa lợi thế của các cửa khẩu quốc tế, cửa khẩu chính, cửa khẩu

phụ thúc đẩy hoạt động xuất, nhập khẩu;... (Xem: Nguyễn Quốc Đoàn, 2024).

4. Kết luận

Truyền thống tốt đẹp và thế mạnh con người Lạng Sơn phản ánh những đặc trưng của truyền thống và thế mạnh con người Việt Nam nói chung, đồng thời cũng có những đặc điểm mang tính đặc thù, sắc thái riêng. Những giá trị truyền thống tốt đẹp, tính cố kết cộng đồng, thiết chế văn hóa cộng đồng dựa trên đơn vị gia đình, dòng tộc tại tỉnh Lạng Sơn đã tạo tiền đề cho việc giáo dục mỗi cá nhân về ý thức trách nhiệm xây dựng bản làng, quê hương yên bình, tích cực đấu tranh chống lại những hành vi gây mất ổn định chính trị, an ninh, quốc phòng; đấu tranh, ngăn chặn những hiện tượng tiêu cực vẫn đang còn tồn tại ở vùng giáp biên của tỉnh Lạng Sơn. Do đó, các chủ thể phải nhận thức rõ và tích cực thực hiện các hoạt động phát huy vai trò của giá trị truyền thống dân tộc trong giao lưu văn hóa, phát triển kinh tế - xã hội, nhất là phát triển kinh tế các vùng biên, giáp biên gắn với bảo vệ biên giới thiêng liêng của Tổ quốc □

Tài liệu tham khảo

1. Lý Hải An (2013), “Phát huy truyền thống gắn kết cộng đồng trong làng, bản Xứ Lạng”, *Báo Lạng Sơn điện tử* ngày 06/8/2013, <https://baolangson.vn/phat-huy-truyen-thong-gan-ket-cong-dong-trong-lang-ban-xu-lang-1039944.html>
2. Ban Tuyên giáo tỉnh ủy Lạng Sơn (2023), “*Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh về xây dựng văn hóa, con người đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững quê hương, đất nước*”, Chuyên đề Hồ Chí Minh 2023, <http://tuyengiaolangson.vn/sites/default/files/2023-03/Chuyen%20de%20HCM%202023.pdf>

3. Nguyễn Quốc Đoàn (2023a), “Bảo tồn, phát huy bản sắc văn hóa các dân tộc góp phần phát triển kinh tế - xã hội, tăng cường củng cố quốc phòng an ninh trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn”, *Tạp chí Cộng sản*, số 1016.
4. Nguyễn Quốc Đoàn (2023b), “Lạng Sơn phát huy truyền thống cách mạng, tự hào viết tiếp trang sử vẻ vang”, *Nhân dân* ngày 14/6/2023, <https://nhandan.vn/lang-son-phat-huy-truyen-thong-cach-mang-tu-hao-viet-tiep-trang-su-ve-vang-post757605.html>
5. Nguyễn Quốc Đoàn (2024), “Lạng Sơn đẩy mạnh phát triển kinh tế - xã hội trên cơ sở khai thác hiệu quả các tiềm năng, thế mạnh của tỉnh”, *Tuyên giáo* ngày 22/3/2024, <https://www.tuyengiao.vn/lang-son-day-manh-phat-trien-kinh-te-xa-hoi-tren-co-so-khai-thac-hieu-qua-cac-tiem-nang-the-manh-cua-tinh-153445>
6. Vương Hòa (2021), *Truyền thống quê hương Lạng Sơn - Nhân tố hình thành nhân cách đồng chí Hoàng Văn Thụ*, Trang thông tin điện tử Ban Tuyên giáo tỉnh ủy Lạng Sơn ngày 11/2/2021, <http://tuyengiaolangson.vn/vi/tinh-news/truyen-thong-que-huong-lang-son-nhan-hinh-thanh-nhan-cach-dong-chi-hoang-van-thu>
7. Phạm Đức Huân (2023), “Lạng Sơn chú trọng bảo đảm an sinh xã hội và chăm lo đời sống cho Nhân dân”, *Tạp chí Lao động và Xã hội* ngày 06/02/2023, <https://tapchilaocong.vn/lang-son-chu-trong-dam-bao-an-sinh-xa-hoi-va-cham-lo-doi-song-cho-nhandan-1326202.html>
8. Lan Phương (2023), “Lạng Sơn: Xây dựng cửa khẩu thông minh, thúc đẩy giao thương hàng hóa”, *Thông tin đối ngoại* ngày 24/8/2023, <https://ttdn.vn/bien-gioi-bien-dao/lang-son-xay-dung-cua-khau-thong-minh-thuc-day-giao-thuong-hang-hoa-84994>
9. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lạng Sơn (2023), *Báo cáo công tác văn hóa, thể thao và du lịch năm 2023, phương hướng, nhiệm vụ trọng tâm năm 2024*.
10. Nguyễn Phú Trọng (2023), “Toàn văn bài phát biểu nhân dịp về thăm, làm việc với Đảng bộ, Chính quyền và nhân dân tỉnh Lạng Sơn”, *Nhân dân* ngày 25/8/2023, <https://nhandan.vn/toan-van-bai-phat-bieu-cua-tong-bi-thu-nguyen-phu-trong-nhan-dip-ve-tham-lam-viec-voi-dang-bo-chinh-quyen-va-nhan-dan-tinh-lang-son-post769261.html>
11. UBND tỉnh Lạng Sơn, Hội Di sản văn hóa (2023), *Lịch sử hình thành và phát triển phố Chư Kỳ Lừa và con đường di sản tại tỉnh Lạng Sơn gắn với phát triển du lịch*, Tài liệu hội thảo, Lạng Sơn.